

Ajatukseni kesän korvalla – yhteenveto JOLIVE- matkasta

Lähdin mukaan kurssille aika pienin odotuksin, väsyneenä työpaikkani ilmapiiriin. Lannistuneena. Toivoin saavani uusia näkökulmia ja konkreettisia eväitä ongelmien ratkomiseen, mutta en uskonut, että niin kuitenkaan tapahtuisi. Ensimmäinen kontribuutiosi oli huolestunut kannanotto kyynisyyden pesiytymisestä työyhteisöömme ja haaveilu visionäärisestä esihenkilöstä. Ja sitten alkoi kuunteleminen: mitä kertoo viisudentutkimus, intuitiotutkimus, aivotutkimus, sisututkimus, tulevaisuudentutkimus? Mitä voi oppia eri alojen ammattilaisilta – tanssijalta, kirjailijalta, elokuvaohjaajalta, psykoterapeutilta?

Kurssin rakenne osoittautui mielekkääksi. Vieraat toivat aina uutta pohdiskeltavaa, mutta tukivat samalla tietämättään edellisten puhujien sanomaa. Puheenvuorot olivat kiinnostavia ja syväluotavia, ja huomasin kevään mittaan, että asiantuntijoiden tiputtelemat viisaudet jäivät itämään mieleeni. Oli huojentavaa todeta, että muilla osanottajilla oli samansuuntaisia huolia ja pohdintoja koskien työelämää, johtajuutta ja koulutuskenttää. Muiden asettamat kysymykset ruokkivat omia ajatuksia, ja päädialogin seuraamisesta sai yllättävän paljon irti. Oli myös uutta – ja samalla horjuuttavaa – saada itse määritellä koulutuksen punainen lanka omista lähtökohdista käsin. Tämä refleктоiva ote oli taannoin oleellinen osa opettajankoulutuksen sisältöä, mutta koulumaailman työtahtiin se ei mahdu lainkaan. Kouluvuosi tuppaa puksuttamaan kuin juna, pysähtymättä, elokuusta kesäkuuhun, pakollisten tehtävien kautta jatkuvassa kiireen ja riittämättömyyden tunteessa. Siinä ei ehdi luoda uutta, siinä ei muistu mieleen, että oppimisen laatua ja merkitystä tulisi pohtia säännöllisesti, yhdessä oppilaiden kanssa.

Ehkäpä en enää alistu junan kuljettamaksi. Ehkäpä ryhdyn itse veturinohjaajaksi omaan junaani, jonka raiteilla on riittävästi pysäkkejä ja hitaampi tahti maiseman havainnoimiseen. Ehkäpä hyppään vaunusta kokonaan pois, jos siltä tuntuu. Intuitiotutkimus ja tulevaisuudentutkimus valoivat minuun toivoa. Ei ole vääjäämätöntä polkua edessämme, vaan voimme astua siitä sivuun etsimällä vaihtoehtoja ja valitsemalla uuden näkökulman. Minuun iski kovaa tämä oivallus: täytyy etsiä tarkastelupisteitä, jotka eivät sovi totuttuun malliin. On osattava luopua lempiuskomuksistaan. On kehitettävä omaa näkökykyään sen sijaan, että pelastautuu syyttämällä muita tai olosuhteita. Jokaisen on mietittävä, miten vaikuttaa muihin. Se on yhtä tärkeää kuin sen miettiminen, miten muut vaikuttavat itseensä.

Ravisteleva ajatus oli myös valtaan kuuluva väkivalta. Työpaikan hierarkiassa esihenkilöllä on valtaa ohjata alaisiaan haluamaansa suuntaan. Sen voi tehdä viisaasti, perustelemalla päämääriä ja sitouttamalla työntekijät tavoitteisiin. Tai sen voi tehdä pakottamalla, mikä on ongelmallista, koska jokainen pakotettu toimi vaatii uhrauksen elinvoimastamme. Esihenkilön olisi pysähdyttävä vastarinnan ilmaantuessa. Mielenilmaukset on kuunneltava, vastarinta täytyy validoida. Turhaan analyysiin tai asian märehittämiseen ei kuitenkaan tarvitse sortua, vaan pelkkä asian laidan toteaminen voi riittää: ”tämä on teille kurjaa, tajuan

sen kyllä”. Sama asetelma koskee minua opettajan valta-asemassa. On harkittava tarkkaan, mitä valikoi läksyksi ja miten perustelee työn merkityksen oppilaille. Koulun penkkejä kuluttavilla nuorilla voi hyvinkin olla intuitiivinen ymmärrys siitä, ettei nykykoulu valmista heitä tulevaan, joka on täysin erilainen kuin tänään. Koulumotivaatio saattaa siksi olla joillakin hukassa. Enemmän voisimme kuunnella heidän näkökulmiaan sen sijaan, että tarjoilemme meidän omia, valmiita käsityksiämme.

Meidän opettajien on huolehdittava myös herkistä nuorista ja varustaa heidät tulevaisuudenuskolla, koska media suoltaa huolia ja kriisejä. Voimme aloittaa luomalla turvallisia tiloja. Aivotutkimus korostaa aivan perustavanlaatuisia fyysistä turvaa, jota on tunnettava, jotta pystyy oppimaan tehokkaasti. Yksi oleellinen elementti on esimerkiksi se, että muiden kasvot näkyvät, ettei kukaan pääse yllättämään. Tämä sai mieltämään pöytien sijoittelua luokkahuoneissamme. Pieniä parannuksia pystymme varmasti tekemään. Psykologinen turvallisuudentunne on asia, josta ei koulussa puhuta tarpeeksi. Jolive-matkan aikana kirkastui myös taukojen merkitys aivotoiminnalle, kehon hyvinvoinnin vaikutus mielenterveyteen ja empatian lisäämisen tarve työpaikoille.

Oivalsin, että voin samalle kurssille osallistuneen kollegani kanssa lisätä hyvinvointia työyhteisössämme: voimme suunnitella näiden teemojen pohjalta omaan työpaikkaamme soveltuvan koulutuksen, voimme välittää jolive-viisautta vetämällä työporukalle reflektiotuokioita, voimme ehdottaa taukojumppien ja rentoutushetkien sisällyttämistä työviikkoon, voimme pyytää iäkkäämpien ja kokeneempien työntekijöiden arvostamista korkeammalle.

Kurssi onnistui muuttamaan näkökulmaani suhteessa työhön. Kevään mittaan tajusin yhä paremmin olevani itse vastuussa omasta työhyvinvoinnistani. Olen peräänkuuluttanut rohkeutta esimiehiltä. Voin myös itse olla se rohkea. Rohkenin nyt vähentää työtaakkaani pyytämällä 80%:n työajan ensi vuodelle. Se antaa vähän tilaa hengittää ja miettiä omia työtapoja. Voisin rohjeta esittää muutoksia koulun työkulttuuriin. Jos siinä ei olla vastaanottavaisia, voi seuraava rohkeudenlaji olla työpaikan vaihtaminen.

Kiteytän pohdintani ohjenuoraan jonka tässä itselleni kehitin: Rohkeus puhua, maltti pysähtyä!